

ARKITEKTENS RETTIGHETER TIL EGET PROSJEKTERINGSMATERIALE – RETTIGHETER I MEDHOLD AV NORSK STANDARD

De fleste avtaler i bygg- og anleggsbransjen er inngått med en Norsk Standard-kontrakt som basis for avtaleforholdet. I denne artikkelen skal vi ta en rask kikk på arkitektens rettigheter til prosjekteringsmaterialet, slik det er regulert i Norsk Standard.

LARS BERNTSEN
lars.berntsen@tryti.no

1. NS 8401 og NS 8402

NS 8401 og NS 8402 er standarder ment for forholdet mellom arkitekten og byggherre/oppdragsgiver. Den utvider og klargjør oppdragsgivers bruksrettigheter til prosjekteringsmaterialet. Øvrige standarder regulerer i stor utstrekning forholdet enten mellom byggherre og entreprenør, eller mellom entreprenør og underentreprenør. Det vil derfor kunne foreligge en annen regulering mellom byggherre og arkitekt, enn mellom byggherre og entreprenør. I gjennomgangen nedenfor ønsker vi å klarlegge innholdet i noen sentrale standardkontrakter.

1.1. Forholdet til åndsverkloven

Åndsverkloven regulerer de opphavsrettslige rettighetene for arkitekten til arkitekttegningene. Markedsføringsloven begrenser uautorisert bruk av tegninger arkitekten har laget uavhengig av om åndsverkloven kommer til anvendelse eller ikke. Dette er

beskrevet i vår første artikkel i denne artikkelserien.

NS 8401 og NS 8402 regulerer omfanget av rettigheter som gis til arkitektens kunde, og hvilke rettigheter som er i behold hos arkitekten. Når vi nedenfor skriver NS 8401, siktes det til både NS 8401 og NS 8402.

1.2. Arkitekten beholder i utgangspunktet alle rettigheter

I henhold til NS 8401 pkt 6.1 beholder arkitekten alle rettigheter til sitt materiale og til sine ideer, med unntak av den bruksrett som klart er overdratt. Punkt 6.1 tredje ledd lyder som følger:

«Hvis ikke annet er avtalt, har den prosjekterende alle øvrige rettigheter til sine ideer og det materialet han har utarbeidet. Han kan likevel ikke bruke dette på en måte som er urimelig i forhold til oppdragsgiveren.»

Dette gir arkitekten en utvidet rettighet i forhold til beskyttelsen åndsverkloven og markedsføringsloven gir. Ideer vil aldri være beskyttet utover denne avtalen. Denne utvidede beskyttelsen vil kun gjelde mellom arkitekten og oppdragsgiveren og ikke overfor tredjepart. Det er regelverket som følger av åndsverkloven og markedsføringsloven som legger bånd på en eventuell tredjeperson.

1.3. Hvilke rettigheter får oppdragsgiver

Bruksrettigheten som oppdragsgiver får er ment å være de bruksrettigheter som er nødvendig for å nyttiggjøre seg av tegningene i forhold til oppdraget som er gitt. Dette inkluderer bruk til å gjennomføre entreprisen, senere drift, vedlikehold, ombygging eller påbygging. Oppdragsgiver har krav på kopier av tegningene både på papir og digitalt.

Det legges imidlertid en grense på begge parter i prosjektet i forhold til opphavsmannen. Her pekes det på vedkommende som rent faktisk har laget tegningene, ikke nødvendigvis arkitektfirmaet som har levert produktet. Arkitektens rettigheter må ikke krenkes, herunder retten til å bli nevnt ved navn og at andre ikke kan ta æren for verket.

For øvrig må arkitektene behandle sitt materiale med aktsomhet og på en slik måte at det ikke berører oppdragsgiveren på en urimelig måte. For eksempel kan man tenke seg at oppdragsgiver har bestilt og betalt for et unikt hus i en bestemt stil. Det vil være urimelig om arkitekten benytter de samme tegninger til eier av nabotomten og dermed ødelegger det unike preget som første oppdragsgiver ønsket seg.

2. Andre standarder

2.1. Arkitektens rettigheter berørt i avtaler mellom byggherre og totalentreprenør

Oppdragsgiver for arkitekten, som regel byggherre, vil inngå avtale med en entreprenør om utførelsen av byggeoppdraget. Normalt vil det i forbindelse med en totalentreprise bli benyttet NS 8407 eller NS 8405 ved en utførelsesentreprise. Felles for disse er at arkitekten ikke er avtalepart, mens rettighetene til materialet som arkitekten lager er regulert i disse kontraktene. Derfor blir arkitektens rettigheter, i det minste indirekte, berørt av disse kontraktene. Vi skal her bare berøre enkelte reguleringer.

I NS 8407 er rettighetene regulert som på samme måte som i NS 8401. Arkitekten beholder alle rettigheter, med unntak av at oppdragsgiver får de nødvendige bruksrettigheter til tegningene. I NS 8405 er det forutsatt at entreprenøren får utdelt prosjekteringsmaterieell fra byggherres arkitekt, og at entreprenøren kun får benytte materialet i dette ene byggeprosjektet.

2.2. Byggherrens tilgang til prosjekteringsmateriale

I NS 8407 vil byggherre, som skal leve med bygget etter at det er ferdig, ha en legitim interesse i å få tilgang til alt prosjekteringsmaterialet. Dette kravet foreligger så lenge prosjekteringsmaterialet "*..eksisterer hos totalentreprenøren eller hans kontraktsmedhjelpere..*". Arkitekten vil helt klart være en av kontraktsmedhjelperne og byggherre vil således ha krav på materialet. Totalentreprenør har derfor en plikt til å

sørge for at byggherre får dette.
Totalentreprenør er derfor avhengig av arkitektens medvirkning for å få dette til.

Totalentreprenøren har krav på å få dekket sine kostnader forbundet med å få materialet utlevert. Plikten for totalentreprenøren til å oppfylle byggherres krav om utlevering gjelder i fem år etter overtakelsen. Av dette følger at dokumentene må være tatt vare på så lenge. Arkitekten vil etter NS 8401 ha en oppbevaringsplikt som varer lenger, men den inneholder unntak. Vi kommer tilbake til arkitektens oppbevaringsplikt i en senere artikkel.

3. Tilfeller der norsk standard ikke er lagt til grunn

For arkitekten vil det være tilfeller der man utfører ett oppdrag for en oppdragsgiver uten at man har lagt en norsk standardkontrakt til grunn.

Rettigheter til prosjekteringsmaterialet vil i slike tilfeller være regulert av åndsverkloven, markedsføringsloven og bakgrunnsretten for øvrig. Det er i slike tilfeller svært viktig for arkitekten at man beskriver konkret de bruksrettighetene som arkitektens kunde får i forbindelse med oppdraget. Det er særlig bruk i andre byggeprosjekter enn det første opprinnelige som er viktig å regulere.

www.tryti.no

Kontakt:

Advokatfirmaet
Tryti og Co AS
Akersgata 8
0158 Oslo

Tlf +47 22 94 18 00
Faks + 47 22 94 18 01
E-post post@tryti.no
Org 990 625 972

Medlem Den Norske
Advokatforrening
The Parlex Group
Internasjonalt
advokat-nettverk

